



בס"ד, יום ראשון כמ' תמוז תשע"א

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת חולין צד – ק (124)

א. (1) האם מותר לישראל לקנות בשר מגוי, ומדוע? והאם היכא דראה דישראל נתן לו את הבשר, או דניכר דישראל חתך את הבשר, הדין שונה, ומדוע? (2) האם מותר לשלוח לגוי ירך שאינה מנוקרת (פרט), ומדוע? (3) מהיכן וכיצד סברו להוכיח את דעתו של שמואל בענין גניבת דעתו של גוי, והאם הוא מוכח, ומדוע? (4) באיזה אופן התירו גניבת דעת, ומדוע?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

ב. (1) האם מותר למכור לגוי נבלות וטרפות, ומדוע? והאם בגוונא דאומר לו דהן כשרות הדין שונה, ומדוע? (2) האם מותר לאדם לשלוח גוי שיקנה עבורו בשר, ומדוע? (3) במקום שמכריזין על הטריפה, כיצד מכריזין, ומדוע? והאם יש ביה משום גניבת דעת ומדוע? (4) אדם שחבירו סבר שכוונתו הייתה לכבדו, האם יש על המכבד להודיעו שלא היתה כוונתו לכבדו, ומדוע?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

ג. (1) היכא דרוב השוחטין הם ישראל, אבל המוכרים במקולין הם גויים, האם מותר לקנות מהם בשר, ומדוע? וכיצד הדין היכא דהתברר דאחד מהם מכר טריפה, ומדוע? (2) תשעה חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת בשר נבילה, ונמצא בשר באותו מקום, כיצד דינו, ומדוע? והאם היכא דנמצא ביד אדם דינו שונה, ומדוע (פרט)? והאם אפשר ללמוד מדין החנויות אף להיכא דהוחזק טריפה במקולין ומדוע? (3) מה דינם של איברים או חתיכות שנמצאו בעזרה או בגבולין, ומדוע?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

ד. 1) מה חידש רב בענין "בשר שהתעלם מן העין", ומהיכן ידעינן דהכי אמר רב, והאם הוא מוכח, ומדוע? והאם יש להוכיח מהמעשה שהיה עם רב בהגיעו לבית חתנו, ומדוע? 2) איזהו "נחש" האסור? ומה הוא "סימן" המותר? והאם אליעזר עבד אברהם או יהונתן בן שאול עברו על "לא תנחשו" ומדוע? 3) מדוע התיר רב כהנא את הכבדי והכולייתא דהשליכו העורבין בערב יום הכיפורים? והאם יש להוכיח מהתם את דעתו בענין בשר שהתעלם מן העין, ומדוע? 4) האם בשר בחרוזין הוא סימן, ולמאי נפקא מינה?

ה. 1) מה עדיף טפי: טביעות עינא או סימנים, ומניין? והאם אף בטביעות עין כל דהוא נאמר האי דינא? 2) מה הוקשה לתוס' על הא דמתירים אשה לשוק על ידי סימנים, ועל ההיא דמשיבים שטר חוב בסימנים, וכיצד יישבו? 3) מהיכן ועד היכן נמשך איסורו של גיד הנשה, והאם הוא מדאורייתא או מדרבנן? 4) מה חשיב "בריה", והאם בכל האיסורין יש חיוב על בריה אפילו שאין בה כדי אכילה, ומניין?

ו. 1) האם חידושו של רבי יהודה גבי איסור בריה בגיד הנשה, נאמר רק בגיד הנשה, או אף בשאר איסורין שנאמר בהו "אכילה", ומדוע? 2) ירך שהתבשלה בגידה, מה דינה של הירך, ומדוע? והאם היכא שנתבשלה עם רוטב ודברים אחרים הדין שונה, ומדוע? 3) גדי שנצלה עם חלבו, או ירך שנצלתה עם גידה, מה דינם, ומדוע? 4) המולח חתיכות בשר וחתיכה אחת מקצתה תוך הציר, מה דינה של זו החתיכה, ומדוע?

ז. 1) מה דינה של כוליא שנצלתה בחלבה, והאם יש לאוסרה משום לובן כוליא למאן דאסר באכילתו, ומדוע? 2) מה הוקשה לרבא על הדין דשנינו גבי קדירה שבישל בה בשר ועתה בישל בה חלב? ומדוע דווקא על ההיא הוקשה לוי? וכיצד התיישבה קושייתו? 3) כיצד פסק רבא בסוגיין גבי תערובת דמין במינו? והאם סותר הוא לפסקו דפסק גבי חמץ בפסח, ומדוע?

ח. 1) כיצד דינה של ירך שנמלחה בגידה, ומדוע? 2) כיצד התבארו דברי ר' חנינא דכשמשערים יש לשער בקדירה? וכיצד יש לנהוג למעשה, ומדוע? 3) כיצד אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן דמשערים את האיסורים, ומדוע? והאם סותר הוא למאי דאמרינן דמשערין בששים? 4) כיצד מבטלים את איסורו של הכחל, ומדוע? והאם הכחל עצמו גם הותר ומדוע? וכיצד דינו אם חזר ונפל לקדירה אחרת, ומדוע?

ט. 1) ביצים אסורות שהתבשלו עם ביצים מותרות, מה דינם, ומדוע? 2) פחות מכזית של איסור שנפל לתוך היתר, כיצד משערין ליה לבטל טעמו, ומדוע? 3) מה הסתפקו שני גדולי הדור בדעתו של רבי יהושע בן לוי גבי ביטול ביצה? ומדוע רק בדבריו הסתפקו? 4) באר את דברי רבי יהושע בן לוי "כל איסורין שבתורה בששים", ומהיכן יליף לה?

י. 1) כיצד התפרשו דברי התנא דאמר "אין בשלה אלא שלימה", ומהיכן דרש לה? ובמאי פליג ארבי שמעון בן יוחאי? 2) אמאי סלקא דעתין לאסור איל נזיר דהוצרכו לומר עליה דזהו היתר הבא מכלל איסור? ואמאי באמת לא ילפינן מינה דכל כהאי גוונא שרי? 3) מה ילפינן בסוגיין מהא דהתירה התורה איל נזיר באכילה, וכיצד ילפינן לה? והאם הוא אסמכתא או דרשה גמורה, ומדוע?

יא. 1) כיצד הדין בחולין לענין היתר מצטרף לאיסור, ולענין טעם כעיקר? והאם אפשר ללמוד את דינו מהא דאמר רבי יוחנן דאין לוקין על טעמו ולא ממשו, ומדוע? 2) גריסין של תרומה שהתבשלו עם עדשים של חולין, מה דינו של התבשיל (פרט), ומדוע? והאם אפשר ללמוד מהתם כיצד הדין היכא דפחת הטעם בפחות מששים?

יב. 1) הנותן שאור של חיטי תרומה לתוך עיסת חיטי חולין, מה דינה של העיסה, ומדוע? ומה סברו להוכיח מכח האי בבא, וכיצד דחו? 2) עד כמה אוסר ציר דגים טמאים, וציר שרצים, ומדוע? 3) כיצד משערים את הנותן טעם דירך שנתבשלה בגידה, ומדוע? וכיצד הורו בה הלכה למעשה, ומדוע? 4) מה דינו של גיד הנשה בהנאה? ומאי חשוב הנאה מגיד הנשה?

יג. 1) מאי חשיב "חתיכה הראויה להתכבד", ולמאי נפקא מינה? והאם בכל גווני דחתיכה העשויה להתכבד הכי דינא, ומדוע? וכיצד דין ביטול חתיכה בחתיכות היכא דאינו חתיכה הראויה להתכבד מדאורייתא ומדרבנן? 2) חתיכת נבילה שהתבשלה עם חתיכות היתר ויש בה אף רוטב וקיפה, כיצד יש לשער את האיסור כדי להתירו, ומדוע? 3) האם אפשר להוכיח מהדין דדין נסך שנפל לבור לחידושו של רבינו אפרים בדין חתיכה נעשית נבילה, ומדוע? והאם יש להוכיח מהדין דגיעולי מדין ומדוע?

יד. 1) מה הוא הדין ד"סלק את מינו", והאם בכל דוכתי אמרינן להאי דינא, ומדוע? 2) מה היא דעתו של רבי יהודה בענין חלות איסור על איסור, ומניין? ומאימתי חל לשיטתו איסור גיד הנשה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינו מדין החלב, ומדוע? 3) כיצד הסיקו בביאור שיטתו טעמו של רבי יהודה גבי גיד הנשה דטמאה, ומדוע?

**בהצלחה!**

## תשובות למבחן חולין צד ק

- א. (1) אם רוב השוחטים בעיר זו הם ישראל, אין לחוש לשחיטת גוי, ואם במקום זה אף נהגו להכריז ביום שנפלה טריפה בבית המטבחים, אף אין לחוש משום טריפה, דהרי לא הכריזו. אבל במקומות שלא נהגו להכריז, אין לקנות מן הגוי, דחיישינן שמא נפלה היום טריפה בבית המטבחים ונמכרה לגוי. ואם רואה שהישראל נתנה לגוי, לדעת רש"י יכול הישראל שראה לקנות מן הגוי, דאי איתא דהיא טריפה, היה להישראל להודיע לחבירו דטריפה היא ויזהר מלקנותה מן הגוי [אמנם יש לומר אין ראייה דשרי למיעבד היכ, אלא דיש שיטעו ויקנו על סמך ראייתן]. ולדעת התוס' בעמוד ב', רק היכא דאמר לגוי דהיא כשרה יכול הישראל לסמוך עליו ולקנותה. ואם רק ראה שחתוכה בחיתוך של ישראל, אינו ראייה דכשרה היא, דשמא אחר שחתכה, התגלה דטריפה היתה.
- (2) לדעת תנא דמתניתין, לתירוץ ראשון בגמ', אם הוא מקום שאין מכריזין ואסור לקנות מגוי, יכול לשלח לו בין שלימה ובין חתוכה, דהא לא ימכרנה לישראל, ואף משום גניבת דעת לא חיישינן. ואם הוא מקום שמותר לקנות מגוי, מותר לשלח לו רק שלמה דהישראל ידע שלא ניקרה, דאף אם הגוי יחתכה הא ניכר דאינו כחיתוך ישראל. ולתירוץ שני בגמ', אף במקום שאסור לקנות מן הגוי, אסור לשלח לו חתוכה, דשמא יראנו ישראל כשנותנה לה ויבוא לסמוך עליו, אי נמי, משום גניבת דעתו של הגוי, ולדעת רש"י איכא גניבת דעת אף אם לא יאמר לו מידי, ולתוס' הוא רק אם יאמר לו דהיא מנוקרת. ולדעת תנא דברייתא, במקום שאסור לקנות מן הגוי, שרי לשלח לו אפילו חתוכה, ולא חיישינן לישראל שיראנו דהא אינו באיטליח, וכן לא חיישינן לגניבת דעת. והתוס' כתבו, דתנא דברייתא איירי בגוונא דלא אמר לו דמנוקרת, ולהכי לא חיישינן לא לגניבת דעת ולא שאחר יקנה ממנו.
- (3) סברו להוכיח מהא דהקפיד על שמשו שפייס את בעל המעבורת בטריפה במר דשחוטה, אי נמי באנפקא מזיגא במר אנפקא חייא. וביארו התוס', דאף דיש לומר דהקפיד עליו בטריפה מחשש שמא ישראל אחר יקנה מן הגוי, מכל מקום אי שרי לגנות דעתו יתלה הישראל דגנב דעתו. והתוס' בעמוד ב' כתבו, דהיה הוא במקום צניעא דלא חיישינן שישראל יראנו. ודחו, דבטריפה הקפיד עליו על הא דשייה למוכרה עד עתה ולא חשש להחזיק איסור בביתו. ובאנפקא הקפיד על דשינה מדעתו.
- (4) היכא דמתכבד בעיני אחרים על ידי הגניבת דעת, או דבאמת היה עושה כן אי לאו הגניבת דעת, אין לחוש משום גניבת דעת. ולדעת רש"י שרי בכל גווני דאינו אומר לו להדיא דמכבדו, משום דאיהו אטעי אנפשיה. והתוס' כתבו דכל היכא דיש לו להבין דמכבדו ואין לו לעלות על דעתו שאין כוונתו לכבדו, אכתי יש בו משום גניבת דעת.
- ב. (1) לדעת אב"י ורבא אם הוא מקום שמכריזין, אסור למכור לו, דהא יש לחוש שמא ימכרנה לישראל, וכן אם אומר לו דהיא כשרה, הרי יש בו משום גניבת דעת. אבל במקום שאין מכריזין, או במקום שמכריזין אבל הכריזו, שרי למכור לו דהא לא ימכרנה לישראל, אבל אסור לומר לו דהיא כשרה משום גניבת דעת, אלא רק למוכרה בחזקת שחוטה. ולדעת רב אשי אף במקום שאין מכריזין אסור למוכרה לו, דחיישינן שמא ישראל אחר ישמע שאומר לו דכשרה היא, ולא יסבור דלהטעותו אמר הכי.
- (2) במקום שאין מכריזין או מכריזין והכריזו, אסור לשולחו שמא ימכרו לו נבלות וטריפות. ואף במקום שמכריזין ולא הכריזו, דאין חשש לנבלות וטריפות, אכתי יש לחוש שיאנוס את המוכר וישאיר את המעות לעצמו, ועל כן אין לשולחו.
- (3) מכריזים דנפל בשר לבני חילא, דאם יכריזו דנפל טריפה, הגויים לא יקנו דגנאי הוא להם לקנות טריפה שהישראל אינם אוכלין. ואף דסבורים עתה דכשרה היא, מכל מקום כיון דלא אומר להם להדיא, והיה להם לדעת דמסתמא טריפה היא, חשיב דהם מטעים לעצמם.
- (4) היכא דכוונתו כלל לא היתה לכבדו, אפילו דאם היה יודע היה מכבדו, סבר רב ספרא דחייב להודיעו משום גניבת דעת, ורבינא הסיק דאיהו דאטעי אנפשיה ואין חיוב להודיעו.
- ג. (1) רב חידש דיש לסמוך על הרוב והבשר כשר, ולא חיישינן שמא הביא הגוי בשר מביתו, או דמכר לו ישראל טריפה לאכילתו. והיכא דהוחזק שאחד מכר טריפה, ללישנא קמא בגמ', אכתי אין לחוש דאם היה שוטה אחד שמכר לגוי טריפה, שמא מכר לעוד גויים או דעוד שוחטים מכרו טריפה, דהא לא הכריזו על טריפה. וללישנא בתרא בגמ', כיון דהוחזק איסורא אין לסמוך עליהם ואסור לקנות במקולין.
- (2) היכא דנמצא אולינן בתר רובא ושרי, אמנם לרב יש לאוסרו דהא הוי בשר שנתעלם מן העין. ואם לקח ואינו יודע מהיכן לקח, יש לאוסרו דהא כיון דהחנות הנבלה קבועה, כל קבוע כמחצה על מחצה דמי. ואם נמצא ביד גוי ולא ראה מהיכן נטל, הוי כבשר הנמצא דהספק נולד היום ושרי. וכתבו התוס' דאין לגזור שמא יטול מן הקבוע, דהא הקבוע ניכר במקומו. ואין ללמוד מהתם לדין מקולין, משום דמקולין חשיב קבוע, אי נמי, התם הוא תקנה דרבנן דלא לסמוך על הרוב.
- (3) בעזרה איברים הוי עולות וחתיות זבחי שלמים. ובגבולין, אם היו ביד אדם, הכל מותרות. ואם לא היו ביד אדם, יש לחוש שהאיברים הם של נבילה ולהכי הושלכו התפם וחתיות מותרות. ולדעת רב אינם מותרות לאכילה דהא נתעלמו מן העין, ולדעתו יש לאסור בשר שהתעלם מן העין שמא החליפו העוף. אבל אין לוקין עליהם ואינם מטמאים בנבלה.
- ד. (1) רב חידש דאף במקום שרוב שוחטין ישראל, מכל מקום חיישינן שמא החליפם העוף והביא מרובא דעלמא. וידעינן דהכי אמר רב מהא דאסר לאותו אחד שאבד לו הראש במים והעלה תרי, דחיישינן שמא משל איסור הן. ואינו ראייה דהא התם היה עיר נמל ויש לחוש לרוב גויים. ומהמעשה שהיה עם רב כשהלך לבית חתנו שלא העלים עינו מן הבשר התלוי, נמי אין ראייה דשמא רוב השוחטין היו גויים.
- (2) נחש שסומך עליו ועושה רק כפי שיורוהו הנחש, הוי נחש. אבל הנותן רק סימן לדבר, כגון האומר דאם המעבורת הקדימה לו הרי סימן טוב לו, או הבודק בפסוק שיאמר תינוק או היכא דיפתח לו, הוי סימן ומותר. וכתבו התוס', דאף אי נימא דבני נח נצטוו אף על הניחוש, אליעזר עבד אברהם רק בתפילתו אמר הכי, אבל למעשה לא נהג כפי הנחש, דרק לאחר שהתברר לו יחוסה נתן על ידה הצמידים. וכן יהונתן בן שאול רק לזרו נערו אמר הכי.
- (3) רב כהנא התיירם משום דרוב השוחטין היום הם ישראל ולטריפה דהוי מיעוט הא לא חיישינן. וכתב רש"י דרב כהנא לית לה דרב. והתוס' כתבו, דהכא שאני משום דמכל המקומות דיש לחוש שהעורבין הביאו, יש לתלות דמשוחט ישראל הם.
- (4) מסקינן דלענין בשר שנתעלם מן העין שפיר הוי סימן. אבל לענין השבת אבידה לאו סימן מובהק הוא, ואין להשיב על פיו. דדווקא בבשר שהתעלם מן העין דחומר הוא יש לסמוך בדבר מועט.

- ה. (1) למסקנת סוגיין טביעות עין עדיפה על סימנים, דהא מקבלים עדות רק על פי טביעות עין ולא על פי סימנים, וכן איש מותר באשתו דווקא על ידי טביעות עין, והכא חזינן נמי בעלמא דאדם מכיר לחבירו דווקא על ידי טביעות עינא ולא על ידי סימניו. וכתבו התוס' דבטביעות עין גמורה היה פשיטא דעדיפא, וסוגיין איירי בטביעות עין שאינה גמורה, ואפילו הכי עדיפה.
- (2) הקשו התוס' היכי מותרת על ידי סימנים, הרי עתה אם תזנה תהרג על ידי הסימנים, ובסוגיין אמרינן דאין מקבלים עדות להריגה על ידי סימנין. ותירצו, דאין הכי נמי נאמנות הסימנים הם רק להתירה להנשא ולא להורגה, וכי היכי דאינה נאמנת להוריד היורשין לנחלה ואפילו דהיא מותרת להנשא. וכן הקשו כיצד משיבים שטר חוב בסימנים, הא אילו יעידו על פלוני דחייב על ידי סימנים, אין בעדותן כלום וכסוגיין. ותירצו, דדווקא להוציא מיד מוחזק לא מהני סימנין, אבל הכא דהשטר אינו בחזקת אדם, שפיר מהני עליו הסימנין.
- (3) לדעת רבי מאיר איסורו מתחיל מן השורש דהא בעינן לחטט אחריו, ולרבי יהודה איסורו מתחיל רק עם השופי. ודעת רב אשי, דבדרבנן פליגי, דאי מדאורייתא כולי עלמא מודו דאין צריך לחטט אחריו. ונחלקו רבנן ורבי יהודה עד היכא נמשך איסורו, דרבנן למדו מדכתיב "על הכף" דרק מה שעל הכף נאסר, ורבי יהודה למד מדכתיב "אשר על הירך" דכל מה שעל הירך בכלל האיסור.
- (4) לדעת רבנן בריה הוא כל דבר שלם דשמו עליו, אמנם מבואר במכות דרבנן עונים לרבי שמעון דבריה היינו כל דבר שיש בו נשמה, אבל אינהו לא סברי הכי. וכתבו התוס', דבריה מהני רק היכא דהתורה אסרה את הבריה להדיא, כגון באבר מן החי או גיד הנשה ושרץ. אמנם דעת רבי יהודה דאיכא גילוי בגיד הנשה דחייב רק על אכילת כזית. אבל היכא דלא אסרו להדיא את הבריה, כגון נבלה וכדו', אין איסור בלא שיאכל כזית. ועוד כתבו התוס', דאף לרבי שמעון דחטה הוי בריה הני מילי היכא דהאיסור נולד עמו.
- ו. (1) כתבו התוס' דדווקא גיד הנשה דאיכא ביה כבר קרא לחייב אוכל כזית, איכא למימר דהדר כתב בו אכילה לומר דאין לחייבו על בריה. אבל היכא דרק כתיב ביה לשון אכילה, איכא למימר דאתי רק לומר דסגי בכזית כדי לחייבו.
- (2) מבואר במתניתין דיש לאוסרה כל עוד שנתנה טעם בירך, ואפשר לשער הדבר כאילו הגיד הוא בשר והירך היא לפת. וכתבו התוס', דאי נימא אף בשאר איסורים דחתיכה נעשית נבילה, יש לשער אף כנגד הכדי קליפה של הירך, דהא משעה שמלחה כבר נאסרה בכדי קליפה. ואם נתבשל עם דברים אחרים, אם היתה כולה בתוך הרוטב, ודאי דיש לשער אף כנגד כולם. אבל אם לא היתה כולה בתוך הרוטב, לדעת רש"י רק אם ניער או כיסה יש לשער כנגד כולה. ולדעת ר"י, אם מקצתה תוך הרוטב לא בעינן ניעור וכיסוי, ואם כולה חוץ לרוטב מהני ניעור וכיסוי לצרפם. ומאי דאמרינן דיש לשער בכדי נתינת הטעם, היינו למאן דאמר יש בגידין בנותן טעם, אבל למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם, אין לאסור את הירך מחמת בישול הגיד.
- (3) בגדי שמן יש לאסור את הגדי משום דהחלב מפעפע בכלו. ואם הוא גדי כחוש אין שומנו מפעפע, וכן שומנו מועט ואין בו כדי ליתן טעם. אבל בגיד כיון דהוא כחוש אינו מפעפע אלא בכדי נטילה. וכתבו התוס' דאף שומנו כחוש, אי נמי, כיון דשומנו אסור רק מדרבנן, לא החמירו טפי מהשומן עצמו.
- (4) מסקנת התוס' דיש להתיר את החלק שחוץ לציר, דהא דם מישריק שריק ואינו מפעפע, ואף אי נימא דהשומן נבלע מן הדם ונימא דאף בשאר איסורים חתיכה נעשית נבילה, מכל מקום כיון דטעם הדם אינו מפעפע חוץ מכדי קליפה, אף השומן לא יחני, דדווקא היכא דהאיסור עצמו יכול להתפשט מהני מה דהחתיכה נעשית נבילה, ובשם ר"א ממיץ כתבו התוס', דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אלא בחתיכה שלימה.
- ז. (1) כיון דיש עליה קרום המפסיק בין החלב לכוליא, יש להתיר את הכוליא, אמנם כדי קליפה כן יש לאסור משום הקרום גופיה דיש בו איסור חלב. וכתבו התוס' דאין לאסור משום לובן הכוליא, כיון דאיסורו רק מדרבנן.
- (2) הוקשה לרבא, דאמרינן בהאי מתניתא דשיעורו בנותן טעם, וכיצד יש לשער הדבר וכי מותר לטעום בשר בחלב. וביארו התוס' דדווקא הכא דבקדירה בלועה מבשר קשיא ליה, אבל בעלמא הא שפיר יש לשער בששים, אי נמי דווקא הכא קשיא ליה משום דקתני לה בתר ההיא דקדירה הבלועה מתרומה, דהתם הרי בדקינן לה על ידי טעימת כהן. ולאחר דאמר רבי יוחנן דסמכינן על קפילא ארמאי, ולרש"י במסיה לפי תומו, ולתוס' באומן דמירתת שלא יפסיד אומנתו, שפיר איכא למימר דהכי נמי משערין בקדירת בשר.
- (3) רבא פסק דאיסורו הוא רק בנותן טעם, וכיון דליכא למיקם עלה הרי משערין לה בששים. ולענין חמץ בפסח פסק רב דאסור במשהו בין במינו ובין שלא במינו דגזרינן שאינו מינו אטו מינו. ולדעת רש"י לקמן בפרק כל הבשר, יש להוכיח מרבא התם דסבירא ליה דמין במינו אינו בטל לעולם ודלא כסוגיין. אבל התוס' כתבו, דהתם חומרא בעלמא הוא דהחמיר גבי חמץ בפסח. אי נמי כלל לא גרסינן התם במשהו, ואסור דווקא בנותן טעם.
- ח. (1) רבינא סבר לאוסרה, אמנם מסקינן דאף דאמר שמואל מליח כרותח, הני מילי כמליח דצלי וכדמוכח מהא דאמר דדווקא כבוש הוא כמובשל, ומליח הא אינו אוסר אלא כדי קליפה או נטילה וכדכתבו התוס' לעיל.
- (2) איכא תרי לשני בגמ' אי בקדירה עצמה משערין, או במאי דבלעה קדירה. ולרש"י, בקדירה עצמה היינו כשיעור עוביה דאף היא בולעת מן התבשיל, ובמאי דבלעה היינו דאם יודעים כמה היתר היה ולא יודעים כמה איסור היה, אף דעתה אין בהיתר ששים נגד האיסור, מכל מקום יש לצרף אף את מה שנבלע מן ההיתר מחמת הבישול. וכתב רש"י דלדינא יש להחמיר דאין לשער בחרסי הקדירה, ואף לא במה דבלעה הקדירה, דהא כדרך שבלעה מן ההיתר בלעה אף מן האיסור ושמא מעולם לא היה בהיתר ששים כנגדו. והתוס' ביארו, דלבטל איסור בעין וודאי דלא מהני קדירה, אלא הכא לענין ביטול בליעת הקדירה איירי, דאיכא דאמרי דיש לשער כנגד כל עובי הקדירה, ואיכא דאמרי דרק אם הקדירה כבר בלעה נמי היתר יש לשער כנגד ההיתר שנבלע.
- (3) רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר דיש לשער כאילו הם בצל או קפלוט, משום דגמירי דאין איסור נותו טעם יותר מבצל או קפלוט [מלבד גיד בירך, דידוע דשיעורו הוא כבשר בלפת]. וכתב רש"י דאכתי לא נפסקה ההלכה בששים. אמנם התוס' כתבו, דרבי יוחנן פליג אמאן דאמר בששים.
- (4) רק אם יש ששים כנגד כולו ולא רק כנגד הנפלט, דהא יש לומר דכל טעמו אסור ולא רק החלב הנפלט הימנו. ואמרינן דהכחל גופיה מן המנין, דהא אין איסורו אלא משום החלב הכנוס בו. ומכל מקום הוא עצמו אסור, וביארו התוס' דהוא משום דסבירא לן דאפשר לטוחטו אסור, אי נמי גזרינן אטו קודם שיצא ממנו חלבו. ואם חזר ונפל לקדירה אחרת כיון דרבנן אמרו דחתיכה נעשית נבילה, תו יש לשער בששים.
- ט. (1) ביצת של עוף טמא אינה אוסרת, דהא כמיא בעלמא היא ואינה נותנת טעם. ואם היא קלופה כתבו התוס' דמדברי הירושלמי מבואר דנותנת טעם, ודינה כדלהלן. ואם יש בה אפרוח או דם במקום דאוסרה, שפיר נותנת טעם בשאר, ולרבי יוחנן אליבא דתוס' כל האיסורין משערים אותם כבצל או קפלוט. ולדעת רב נחמן משערים אותה בששים ואינה מן המנין. ולדעת שני גדולי הדור יש

להתספק האם בעינין ששים ואחת של היתר [ונחלקו הראשונים אם דין זה הוא רק בביצה], או דסגי בששים. ולדעת רב הונא בעינין ששים ואחת דהתר.

2) מר בר רב אשי שיער בשלושים, דכיון דאיסורו מדרבנן יש להקל, אבל אביו החזירו דהא אף בדרבנן אין להקל, ועוד דהרי חצי שיעור אסור מן התורה. ולפירוש אחד ברש"י אשכחן דרבי ובניו התירו לשער אף בפחות משיעור ששים, [והיינו עד ארבעים וששל, אבל טפי לא אשכחן].

3) האם מה שאמר בששים ואחת מותרת היינו לבד האיסור או כולל את האיסור, ומדברי ריב"ל יש להוכיח דמספקא ליה דהא אמר ששים אסור וששים ואחת שרי, ולא אמר דששים והיא מותרת. וכתבו התוס' דדווקא הכא דאמר ששים אסור יש להסתפק בכונת מאי דאמר בששים ואחת מותרת, דאילו בר קפרא דאמר דבששים מותרת פשיטא דכוננתו בששים דהתר.

4) לדעת רש"י ריב"ל חידש דלעולם אין דבר שיתבטל טעמו בפחות מששים בין במינו ובין באינו מינו. וילף לה מזרוע בשילה דאיל נזיר דמבשלין לה עם האיל ואינה נאסרת. ומכל מקום רבנן החמירו עוד דאם אכתי יש בה טעם, יש לאוסרה. ולדעת התוס' לעולם אין לאסור ביותר מששים.

י. 1) לביאור רש"י, אין בשילה אלא שלימה היינו דלא יחתכנה לחתיכות. אלא דנחלקו תרי הלישנות בדעת תנא קמא האם מבשל לה בהדי איל או לאו. וכתב רש"י דאינו יודע באיזה לשון בשילה היינו שלימה. והתוס' כתבו דדרשינן לבשילה במפיק ה"א, והוי כדכתיב בשל לה כמות שהיא, וללישנא קמא אתי למימר דיבשלנה כמות שהיא עם האיל, וללישנא בתרא קאמר דיבשלנה שלימה ולא יחתכנה לחתיכות.

2) סלקא דעתין אליבא דרבי יהודה דיש לאוסרה משום דסבר דמין במינו אינו בטיל. והא דלא ילפינן מינה לעלמא משום דזרוע בשילה הוי חידוש דהתורה התירה לבטל האיסור לכתחילה, ועדיף טפי למילף מדם פר ודם שיעיר דמבואר דהתם דמין במינו לא בטל. ורבא ביאר דסלקא דעתין לאסור משום דבקדשים טעם כעיקר דאורייתא. וברש"י מבואר דאפילו טעם כל שהוא אסור. אבל התוס' כתבו דטעם כל דהוא אינו אסור אלא לרבי יהודה או לרבנן היכא דהוו עולין, והכא איירי בטעם גמור, דהא התורה התירה בכל ענין שיבשלנה, ואפילו היכא דיש חתיכה כולה חוץ לרוטב דנוגעת בזרוע, דיש בזרוע רוב כנגדה. והא דלא ילפינן מינה, משום דחידוש הוא, ואדרבה יש ללמוד מדכתיב בחטאת "כל אשר יגע בבשרה יקדש" דכל הנוגע בה הרי הוא כמותה. ורבינא ביאר, דאתי למקום חתך דבאבר היוצא אסרינן לה, והכא שרי מדלא כתבה התורה לאוסרו, ולדבריו הוא הדין בשאר קדשים ולא אתי למעט שאר קדשים. [והתוס' הביאו גירסא דאתי להיתר מצטרף לאיסור]

3) איכא תרי לישני האם בכל איסורים היכא דליכא למיקם אטעמיה משערינן להו בששים או במאה, ואמרינן דתרווייהו למדוה מאיל נזיר, דמאן דאמר בששים, סבר דמשערים בשר ועצמות נגד בשר ועצמות, דלשיעור זה הזרוע היא אחת מששים באיל. ומאן דאמר במאה סבר דיש לשער רק את הבשר, משום דהעצמות אינן בולעות ואינן מפליטות טעם, ויש בבשר האיל מאה כנגד בשר הזרוע. וכתבו התוס' דלענין מין באינו מינו הוי אסמכתא בעלמא, דהא זרוע בשילה הוי מין במינו, אלא אסמכתא בעלמא היא. וברש"י משמע דאליבא דרבי דלא העמיד בטעם כעיקר, הוי דרשא גמורה ואפילו דאיירי במין במינו.

יא. 1) לענין היתר מצטרף לאיסור שפיר נוהג בחולין וילפינן לה ממשרת נזיר [אמנם מבואר בפסחים מד. דהני מילי בנזיר ולא בשאר איסורין]. ולענין טעם כעיקר, דעת רש"י דפסקינן דאינו נוהג אלא מדרבנן, ומאי דדרשינן מנזיר הוי אסמכתא בעלמא, דהא נזיר וגיעולי נכרים הוי שתי כתובים הבאים כאחד, אי נמי נזיר אתי להיתר מצטרף לאיסור, וגיעולי נכרים הוי חידוש ולא ילפינן מינה. והיינו דאמר רבי יוחנן דאין לוקין על טעמו ולא ממשו. ודעת התוס' דשפיר נוהג אף בחולין, דדרשינן לה ממשרת והוי דרשא גמורה וכמאן דדריש לה להיתר מצטרף לאיסור. ומאי דאמר רבי יוחנן דאין לוקין עליו, איירי דווקא במין במינו דמדאורייתא בטל ברובא, אי נמי באינו מינו אבל ליכא כזית בכדי אכילת פרס, אי נמי כלל לא לוקין על טעם כעיקר, משום דמגיעולי נכרים ילפינן לה והוי רק עשה.

2) אמרינן בברייתא, דאם טעמו כהן ויש בהן טעם תרומה, אינו בטל אפילו יש מאה כנגד התרומה. ואם אין בו טעם תרומה, אפילו דאין בהן מאה היתר הרי אלו מותרות. וסברינן לומר דאיירי דששים איכא, ודחינן דלא בעינן מאה דהיתר מלבד האיסור, אלא סגי במאה עם ההיתר. וכתב רש"י דהני מילי היכא דאין האיסור בעין, אבל אם האיסור בעין בעינן אף הכא מאה לבטלו. ואף היכא דאין האיסור בעין בעינן לכל הפחות ששים או מאה ואפילו אין בו טעם. והתוס' כתבו, דהיכא דאינו מינו אפילו האיסור בעין לא בעינן מאה, דהא הקרא דילפינן מינה מאה דווקא במינו איירי. ועוד כתבו, דמאי דאמרינן בסוגיין מאי לאו בששים או במאה, היינו היכא דטעמו ובהכי לא נתן טעם, אבל אם אף בפחות לא נתן טעם, סגי אף בפחות.

יב. 1) אם יש בו כדי לחמץ, יש לאסור את העיסה אפילו יש בה מאה כנגד האיסור. ואם אין בה כדי לחמץ, כיון דמין במינו הוא יש להחמיר דאינו בטל עד שיהיה מאה בהיתר כנגד האיסור. ואמרינן, דאף בעלמא לא משכחת נתינת טעם טפי במאה, שאני שאור דחיימוצו קשה. והתוס' כתבו, דאף דהוי רק מעמיד, מכל מקום כיון דחיימוצו קשה עדיף טפי מכל מעמיד. וסברו להוכיח מהאי בבא, דאילו במין באינו מינו דאמרה הברייתא דיש להקל היכא דאינו נותן טעם, היינו דסגי בששים, דאי בעינן מאה הא דמי ממש למין במינו, ודחו דמין באינו מינו איירי במאה עם האיסור, ומין בשאינו מינו איירי במאה מלבד האיסור.

2) ציר דגים טמאים כיון דאינו אלא מדרבנן, לא אמרינן ביה דמין במינו אינו בטל אפילו אליבא דרבי יהודה, אלא כל דאינו נותן טעם, והיינו דיש בו קרוב למאתיים נגד האיסור [וכתב רש"י דהיינו מאתיים רביעיות פחות שמונה לסאתיים]. אבל ציר שרצים דילפינן לה מדאורייתא, אליבא דרבי יהודה אינו בטל ככל מין במינו.

3) משערינן לה בראשי לפתות. וכתב רש"י דהיינו הירק של הלפת, דאי בזנבו טעם הבשר ניכר אפילו בשיעור מועט. והתוס' כתבו, דראשי לפתות היינו השרשים. ולמעשה הוורו דאין בגידין בנותן טעם, ועל כן יש להתיר את הירק שהתבשלה עם הגיד.

4) כתבו התוס', דאי יש בגידין בנותן טעם, הגיד מותר בהנאה, וכדאמרינן בפסחים דכשהותרה נבילה היא וגידה הותרו. אבל למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם, איכא למימר דהוי כשאר מילי דכל היכא דכתיב איסור אכילה, אף איסור הנאה נאמר בו. ונפקא מינה דאסור לשלוח ירך שלימה לגוי עם גיד בתוכה, משום דמתכבד בו טפי כשהוא שלם.

יג. 1) חתיכה הראויה להתכבד היינו דראוי להתכבד בו בפני האורחין דמחזיקים לו טובה על כך, והיינו דווקא היכא דהוא היתר לכל הפחות לעובדי כוכבים, או דאילו נימא ביה ביטול היה ראוי להתכבד בה, לאפוקי חטאות טמאות בטהרות שהתערבו דאף אם יהני הביטול הא אינה ראויה אלא לכהן וכהן אינו מחזיק טובה. ואם אינה ראויה להתכבד, אם היא בריה נמי לא בטלה, אבל אם אינה בריה שפיר מתבטלת ברוב, וכתבו התוס' דמשמע מסוגיין דשרי אפילו לכתחילה, דהא מקשינן אמאי קתני במתניתין דהתערובת אסורה. אבל לאדם אחד אסור לאכול את כל התערובת.

2) לדעת רבה בר בר חנה סגי לשער ששים בחתיכות וברוטב נגד החתיכה של האיסור. ודעת רב דמין במינו אינו בטל, ועל כן יש לשער ששים דווקא ברוטב. ועוד חידש דאם החתיכה נתנה מעיקרא טעם בחתיכה אחרת, והיינו היכא דנתבשלה מעיקרא רק עמה, או דהיתה עמה חוץ לרוטב, אף החתיכה השניה נאסרה ובעינן אף כדי לבטל אותה. וכתבו התוס' בשם רבינו אפרים דאינה אוסרת אלא כדי הטעם הבלוע בה, אבל לא אמרינן דכל החתיכה נעשית נבילה כדרך שאמרו בבשר וחלב. והוסיף רבא דבעינן דווקא שיהיה ברוטב כדי לבטל את החתיכות הבלועות, דאילו חתיכות ההיתר הוי מין במינו ולא מהני. והוסיפו התוס' דמאירך בעינן נמי שיהיה בחתיכות כדי לבטל את הרוטב שנבלע החתיכות האסורות וחזר ונפלט.

3) כתבו התוס' דאף דלכאורה נראה התם כרבינו אפרים, דאי לאו הכי הא הכל נעשה נבילה והיכי אמרינן התם רואין את ההיתר כאילו אינו, מכל מקום יש לומר דאיירי שלא היה בו כדי ליתן טעם, ונימא דסבר דאפשר לסוחטו מותר. וכן מן הדין דגיעולי מדין יש לומר דכוונת התורה דאפשר להגעיל רק כלים קטנים בתוך גדולים, אבל בלאו הכי הא חתיכה נעשית נבילה, דעל כרחך בבן יומו איירי, דלא אסרה תורה אלא בני יומן.

יד. 1) אמרינן דאם יש בתערובת מין ואינו מינו, דיינינן למינו כאילו אינו והוי רק כמין באינו מינו ומתבטל. וכתבו התוס' דדווקא לענין איסור אמרינן הכי, משום דההיתר בכל מקום שנמצא היתר הוא. אבל לענין טומאה לא אמרינן הכי, דהא כבר נטמא מן הטמא ומה יועיל לומר סלק את מינו.

2) סבירא ליה לרבי יהודה דאין איסור חל על איסור, דהא אמר דאין נבלת עוף טמא מטמאה אבית הבליעה משום דבקרא כתיב דווקא בהנך דאיסורין רק משום נבילה, ואילו טמאה אין בה איסור נבילה, ואי נימא דאיסור חל על איסור אמאי לית ביה נמי איסור נבילה. אמנם לענין גיד הנשה סבירא ליה דאיסור חל על איסור ויבואר להלן. ולענין חלות איסור הגיד, בבהמה טהורה שנשחטה, הרי הותרה בשחיטת אמה, אבל אם לא נשחטה או בטמאה, איסור הגיד חל מיד בשעה שנוצר. וכתבו התוס' דלכאורה דינו תלוי בדין החלב ותליא בפלוגתא אי אוריא גרים או חדשים גרמי, אלא דבהמה טמאה חשיב כאוריא. אי נמי שאני חלב דבעינן שם בהמה כדכתיב "חלב שור או כשב", ולא דמי לגיד דתליא רק בכף.

3) סבירא ליה לרבי יהודה דנוהג אף בטמאה, דאיסור טמאה קדים, ואפילו הכי חייל עליה איסור גיד אף דחל רק משעת יצירתו, משום דחמור הוא דהא נהג אף לבני יעקב בזמן שהבהמה הטמאה היתה מותרת באכילה.